

Sygn. akt I AGa 39/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lipca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Dariusz Małkiński (spr.)
Sędziowie	:	SA Magdalena Natalia Pankowicz SO del. Jacek Malinowski
Protokolant	:	Anna Bogusławska

po rozpoznaniu w dniu 26 lipca 2019 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Spółki z o.o. w W.**

przeciwko (...) **Spółce z o.o. w B.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 28 stycznia 2019 r. sygn. akt VII GC 377/18

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.**

D. M. N. J. M.

Sygn. akt: I A Ga 39/19

UZASADNIENIE

Powód: (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. w pozwie skierowanym przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B. domagał się zapłaty kwoty 79.526,64 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13 marca 2018 roku do dnia zapłaty.

Twierdził, że w wyniku nabycia od pozwanej Spółki nieruchomości, położonej w B. przy ul. (...), składającej się z niezabudowanych działek o numerach ewidencyjnych: (...) pozwany bezpodstawnie doliczył do wartości transakcji podatek VAT według stawki 23% w kwocie 79.526,64 zł, która to kwota została uiszczona przez powoda. Skoro zatem kwota zapłacona przez powoda stronie pozwanej była świadczeniem nienależnym, winna zostać zwrócona powodowej Spółce. Jako podstawę prawną powództwa wskazano art. 43 ust. 1 pkt 9 ustawy O podatku od towarów i usług oraz art. 410 w zw. z art. 411 pkt 1 k.c.

W odpowiedzi na pozew pozwany wnosił o oddalenie powództwa. Wywodził, że skutek uiszczenia przez powoda należności w postaci podatku VAT w kwocie 79.526,64 zł, pozwany nie został bezpodstawnie wzbogacony, albowiem odprowadził on podatek do urzędu skarbowego. To zaś oznacza, że wyzbył się korzyści i nie musiał liczyć się z obowiązkiem jej zwrotu. Wskazał ponadto, że powód, przed przystąpieniem do przetargu, nie przedstawiał problemu dotyczącego zwolnienia z VAT nabycia nieruchomości. Argumentował też, że niniejsza nieruchomość, z uwagi na posadowienie na niej przewodów wodociągowych oraz ogrodzenia, stanowi nieruchomość zabudowaną.

Wyrokiem z dnia 28 stycznia 2019 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku zasądził od pozwanego: (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. na rzecz powoda: (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. kwotę 79.526,64 zł z ustawowymi odsetkami w stosunku rocznym za opóźnienie od dnia 13.03.2018 r. do dnia zapłaty (pkt I) i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 9.394 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II).

Orzeczenie zostało oparte o następujące ustalenia faktyczne i ocenę prawną:

W dniu 4 września 2017 roku (...) Sp. z o.o. w B. ogłosiły przetarg nieograniczony na łączne zbycie nieruchomości, stanowiącej własność Spółki, położonej w B. przy ul. (...) (działka nr (...), działka nr (...), działka nr (...)). Z ogłoszenia o przetargu wynikało, że jego przedmiotem był grunt niezabudowany (niezagospodarowany). (...) są położone na terenie, który nie jest objęty obowiązującym planem miejscowym zagospodarowania przestrzennego.

W dniu 17 października 2017 roku strony zawarły warunkową umowę sprzedaży ww. nieruchomości oraz zobowiązały się do zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu.

W dniu 5 grudnia 2017 roku strony zawarły w formie aktu notarialnego(...) umowę o przeniesienie prawa własności nieruchomości oraz umowę o ustanowienie służebności przesyłu. Przedmiot tej umowy stanowiły nieruchomości niezabudowane, oznaczone w ewidencji gruntów jako działki: (...)zawierające także informację, że powyższe nieruchomości są położone na terenie, który nie jest objęty obowiązującym planem miejscowym zagospodarowania przestrzennego. Ponadto z aktu wynikało, że powód nabył ww. nieruchomości za cenę 345.768 zł, powiększoną o podatek VAT według stawki 23%.

Pozwany wystawił na rzecz powoda fakturę VAT nr (...) z dnia 9 października 2017 roku na kwotę 425.294,64 zł tytułem zbycia nieruchomości położonych w B. przy ul. (...).

W dniu 1 marca 2018 roku powód wezwał pozwanego do zwrotu nienależnie zapłaconego podatku VAT, uwzględnionego w ww. fakturze w wysokości 79.526,64 zł.

W odpowiedzi na powyższe wezwanie pozwany wskazał, że jest ono bezzasadne, bowiem w ogłoszeniu o przetargu zawarta była informacja o opodatkowaniu VAT-em planowanej sprzedaży nieruchomości. Ponadto w ocenie pozwanego grunty były zabudowane, gdyż znajdowały się na nich przewody należące do pozwanego.

Pozwany złożył do (...) Urzędu Skarbowego deklarację VAT za miesiąc październik 2017 r., zaś do Urzędu Miejskiego w B. – deklarację na podatek od nieruchomości za 2017 r.

Z wypisu z rejestru gruntów z dnia 25 maja 2017 roku wynikało, że przedmiotowe nieruchomości są terenami przemysłowymi.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie. Wskazał, że w sprawie strony nie kwestionowały okoliczności zawarcia umowy o przeniesienie prawa własności nieruchomości, oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki: (...) oraz umowy o ustanowienie służebności przesyłu, ani też uiszczenia przez powoda kwoty 425.294,64 zł brutto tytułem ceny za te nieruchomości. Oś sporu w sprawie stanowiła natomiast kwestia zapłaty przez powoda na rzecz pozwanego kwoty 79.526,64 zł tytułem podatku VAT. W związku z tym Sąd Okręgowy rozważał kwestię obowiązkowego uiszczenia tegoż podatku. W tej mierze powołał treść art. 43 ust. 1 pkt 9 ustawy O podatku od towarów i usług i stwierdził, że nabyte przez powoda nieruchomości nie były działkami zabudowanymi. Do takiego stwierdzenia doprowadziła Sąd Okręgowy analiza ogłoszenia o przetargu, jak też umowy zawartej w formie aktu notarialnego, w których to wskazano, że nieruchomości są niezabudowane i nie są objęte planem miejscowego zagospodarowania przestrzennego. Jako bezzasadne Sąd ten ocenił przeciwne stanowisko pozwanego, który wywodził, że z racji posadowienia na przedmiotowych nieruchomościach wodociągu i ogrodzenia, nieruchomości te są zabudowane. W tym kontekście zauważył, że pozwany, będący autorem ogłoszenia przetargowego, samodzielnie określił niniejsze działki jako działki niezabudowane. Uznanie tych działek za działki zabudowane sprzeciwiało się także – w ocenie Sądu Okręgowego – niespełnienie wymogów określonych w art. 2 pkt 33 ustawy O podatku od towarów i usług, tj. nieobjęcie działek miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, ani też niewydaniem w stosunku do nich decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Mając to na uwadze Sąd Okręgowy uznał, że przedmiotowe nieruchomości nie były też objęte obowiązkiem uiszczenia podatku VAT. Oceny tej nie zmieniła wskazywana przez świadka K. J. okoliczność określenia w ogłoszeniu przetargowym informacji o cenie wraz z podatkiem VAT, ani też zabudowania działek z uwagi na znajdujący się na nich przewód wodociągowy, lampy oświetleniowe i ogrodzenie, o której zeznawali świadkowie J. A. i M. P.. W tej sytuacji Sąd Okręgowy stwierdził, że kwota odpowiadająca sumie podatku została uiszczona przez powoda na rzecz pozwanej spółki nienależnie, gdyż podstawę tego świadczenia stanowiła nieważna w tej części czynność prawna, przy czym nieważność tej czynności wynikała z faktu, że w sprawie umowa stron, z mocy prawa, podlegała zwolnieniu od podatku.

Sąd Okręgowy nie uwzględnił też argumentu strony pozwanej, wedle którego nie została ona wzbogacona o sporny podatek VAT z uwagi na odprowadzenie go do urzędu skarbowego. Stwierdził, że mimo wyzbycia się przez pozwanego korzyści majątkowej, odpowiadającej uiszczonemu do urzędu skarbowego podatkowi, w aktywach pozwanego, w to miejsce, pojawiła się wierzytelność z tytułu nadpłaty tego podatku (art. 72 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Ordynacja podatkowa). Wyjaśnił przy tym, że pozwany, jako podatnik, może złożyć wniosek o stwierdzenie nadpłaty podatku, korygując fakturę wystawioną w związku ze sprzedażą przez niego spornych nieruchomości (art. 75 § 1 i 2 Ordynacji podatkowej). Na mocy art. 79 § 2 Ordynacji podatkowej, prawo do złożenia wniosku o stwierdzenie nadpłaty oraz wniosku o zwrot nadpłaty wygasa dopiero po upływie terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego. W efekcie Sąd Okręgowy uznał, że pozwany ma realną możliwość odzyskania nienależnie wpłaconej kwoty tytułem podatku VAT. Wskazał ponadto, że w momencie przyjęcia świadczenia, jak i sporządzania deklaracji VAT, pozwany winien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu na rzecz powoda pobranej kwoty tytułem podatku VAT. Pozwany, będąc profesjonalistą na rynku obrotu nieruchomościami nie może bowiem zasłonić się niezajomością przepisów regulujących ulgi i obciążenia podatkowe związane z tym obrotem.

O odsetkach Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c., zaś o kosztach postępowania rozstrzygnął na podstawie art. 98 k.p.c., przy uwzględnieniu § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 z późn. zm.).

Apelację od powyższego wyroku złożył pozwany, który zaskarżył go w całości i zarzucił Sądowi Okręgowemu:

1) sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez ustalenie, że:

a) sprzedawana przez pozwanego nieruchomość jest terenem niezabudowanym i niebudowlanym,

b) umowa sprzedaży, mająca za przedmiot nieruchomości była nieważna w zakresie obejmującym jako składnik ceny podatek VAT, bowiem jej sprzedaż była zwolniona z podatku VAT,

c) pozwany jest profesjonalistą na rynku obrotu nieruchomościami i nie może zasłonić się nieznajomością przepisów regulujących ulgi i obciążenia podatkowe związane z tym obrotem,

d) powód nie musiał sprawdzać przedmiotu umowy nabycia przedmiotowej nieruchomości oraz wyjaśnienia kwestii VAT,

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 43 ust.1 pkt 9) ustawy z dnia 11 marca 2004 roku O podatku od towarów i usług (Dz.U. 2018.2174 t.j.) poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że sprzedawana przez pozwanego nieruchomość jest terenem niezabudowanym i niebudowlanym w rozumieniu ustawy o VAT,

b) art. 88 ust. 3a pkt 2) ustawy O podatku od towarów i usług poprzez jego niezastosowanie i nieuwzględnienie, że powód uznając, że sprzedaż przedmiotowej nieruchomości jest z mocy prawa zwolniona z podatku VAT mógł obniżyć ten podatek,

c) art. 58 § 3 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że umowa sprzedaży, mająca za przedmiot nieruchomość, była nieważna w zakresie obejmującym jako składnik ceny podatek VAT, ponieważ sprzedaż przedmiotowej nieruchomości z mocy prawa jest zwolniona z podatku VAT,

d) art. 409 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że pozwana Spółka jest bezpodstawnie wzbogacona,

e) art. 410 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że dochodzona kwota VAT jest świadczeniem nienależnym,

f) art. 411 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że powodowi należy się zwrot dochodzonej kwoty podatku VAT,

g) art. 72 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa poprzez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że pozwany ma realną możliwość odzyskania nienależnie wpłaconej kwoty tytułem podatku VAT,

h) art. 75 § 1 i 2 Ordynacji podatkowej błędną wykładnię i błędne zastosowanie, polegające na przyjęciu, że pozwany, jako podatnik może złożyć wniosek o stwierdzenie nadpłaty podatku, korygując przy tym fakturę wystawioną w związku ze sprzedażą przez niego spornych nieruchomości.

Na tej podstawie pozwany wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania procesowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, z uwzględnieniem kosztów postępowania odwoławczego.

W odpowiedzi powód wniósł o oddalenie apelacji pozwanego i o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem II instancji, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego okazała się nieuzasadniona.

Żaden z podniesionych w niej zarzutów nie okazał się bowiem trafny. Przede wszystkim nie sposób podzielić argumentacji strony pozwanej wywiedzionej dla uzasadnienia zarzutu sprzeczności istotnych ustaleń Sądu I instancji z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Uwagę zwraca, że okoliczności zawarte w części faktograficznej pisemnych motywów uzasadnienia skarżonego orzeczenia nie były źródłem sporu między stronami. Sprowadzały się one bowiem do przedstawienia chronologii zdarzeń, związanych z nabyciem przez powodową Spółkę od strony pozwanej nieruchomości położonej w B. przy ul. (...), składającej się z działek o numerach ewidencyjnych: (...)z zawarciem przez strony stosownych umów, uiszczeniem przez powoda na rzecz pozwanego ceny za ów nieruchomość, a także zaistniałej między stronami na tym tle kontrowersji co do zasadności zaliczenia w poczet zapłaconej kwoty, sumy odpowiadającej podatkowi VAT według stawki 23%. W kontekście tego zarzutu podkreślić jedynie należy, że Sąd I instancji, opierając się na złożonym do akt sprawy materiale dowodowym, ocenionym w zgodzie ze wskazaniami art. 233 § 1 k.p.c., niewadliwie ustalił, że powodowa Spółka uiszczała na rzecz swojego przeciwnika procesowego kwotę 425.294,64 zł brutto tytułem ceny, w tym kwotę 345.768 zł netto oraz podatek VAT w wysokości 79.526,64 zł. Ocena zaś czy uiszczenie sumy, odpowiadającej rzeczonemu podatkowi, równoznaczna jest z pobraniem przez stronę pozwaną świadczenia nienależnego – w rozumieniu art. 410 k.c. – nie należy do sfery faktów, lecz zastosowania prawa materialnego.

Przystępując zatem do oceny podniesionych w wywiedzionym środku odwoławczym zarzutów naruszenia tegoż prawa, stwierdzić należało, że również i te zarzuty okazały się chybione. Akceptacji Sądu Apelacyjnego nie mógł znaleźć przede wszystkim zarzut naruszenia art. 43 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku O podatku od towarów i usług, przy pomocy którego skarżący zmierzał do wykazania, że nabyta przez powodową spółkę nieruchomość stanowi teren zabudowany oraz budowlany w rozumieniu powołanej ustawy, a zatem, że grunt ten nie korzysta ze zwolnienia przewidzianego w powołanej normie prawnej. Ustosunkowując się do tak sformułowanego zarzutu w pierwszym rzędzie wskazać należy, że zgodnie z treścią art. 43 ust. 1 pkt 9 ustawy O podatku od towarów i usług, zwolnieniu podlega dostawa terenów niezabudowanych innych niż tereny budowlane. Opodatkowaniu podlegają zatem dostawy, których przedmiot stanowią nieruchomości gruntowe zabudowane, jak i niezabudowane, jednakże w przypadku tych ostatnich – wyłącznie te, stanowiące tereny budowlane. Istotnym jest przy tym, że ustawa o podatku od towarów i usług nie definiuje pojęcia „terenów zabudowanych”, posługując się jedynie definicją „terenów budowlanych”, przez które – w myśl art. 2 pkt 33 ustawy – rozumieć należy grunty przeznaczone pod zabudowę zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku braku takiego planu – zgodnie z decyzją o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, o których mowa w przepisach o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W kontekście powyższych uwag podkreślić należy, że w sprawie niniejszej poza sporem pozostawało, że w dacie transakcji, której przedmiotem była nabyta przez stronę powodową nieruchomość, nie obowiązywał plan zagospodarowania przestrzennego, klasyfikujący ów grunt jako budowlany. W stosunku do tej nieruchomości nie została również wydana decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego. Z powyższego wywieść zatem należało – wbrew temu co twierdzi autor apelacji – że nabyta przez powodową spółkę nieruchomość nie mogła zostać zakwalifikowana jako teren budowlany, a więc niespełniający warunków do uzyskania zwolnienia przewidzianego w omawianej normie prawnej.

Do rozważenia pozostawała więc kwestia możliwości sklasyfikowania przedmiotowej nieruchomości jako terenu zabudowanego. Rozpatrując to pojęcie pozwany powołał się na definicje zawarte w przepisach art. 3 pkt 3 i 3a ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane. Na tej też podstawie wywodził, że dla uznania nabytego przez powoda gruntu za teren zabudowany, również na gruncie przepisów podatkowych, wystarczającym jest posadowienie na nim określonych naniesień, m.in. w postaci budynków i budowli. I jakkolwiek słuszność ma apelujący, że znajdujący się na przedmiotowej nieruchomości, w dacie jej sprzedaży, przewód wodociągowy należy kwalifikować jako budowlę w rozumieniu art. 3 pkt 3 i art. 3 pkt 3a ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (tę bowiem stanowią m.in. obiekty liniowe, do których ustawodawca zaliczył również wodociąg), nie oznacza to jednak, że stwierdzenie takie wytwarza

niejako arbitralnie stan zabudowania nieruchomości, umożliwiając skorzystanie ze zwolnienia przewidzianego w art. 43 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku O podatku od towarów i usług. Z pola widzenia nie można bowiem tracić funkcjonującego na tym tle w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego poglądu, aprobowanego przez Sąd odwoławczy w niniejszej sprawie, wedle którego sam tylko fakt zabudowy istniejącej na danej działce, będącej przedmiotem transakcji sprzedaży, nie przesądza jeszcze o zakwalifikowaniu takiego obszaru jako gruntu zabudowanego. W wyroku z dnia 26 września 2018 r. (I FSK 1272/18, LEX nr 2553532) Sąd ten, dokonując wykładni zawartego w przepisie art. 43 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku O podatku od towarów i usług pojęcia „terenu zabudowanego” wyjaśnił, że dostawa działki, nieprzeznaczonej pod zabudowę (zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego lub decyzją o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu), na której znajduje się jedynie nieistotne dla charakteru obiektu budowlanego części budynku, o którym mowa w art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (np. ganek, schody czy też taras), dotyczy terenu niezabudowanego, a zatem działka ta winna podlegać zwolnieniu z art. 43 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku O podatku od towarów i usług. W podobnym tonie Naczelny Sąd Administracyjny wypowiedział się także m.in. w wyroku z dnia 4 marca 2015 r. (I FSK 740/14, LEX nr 1666060), wyjaśniając, że przedmiotem dostawy (sprzedaży) działki, na której znajduje się obiekt należący do budynku usytuowanego na sąsiedniej nieruchomości (weranda), który to obiekt przynależy zarówno w sensie ekonomicznym, jak i prawnym do budynku znajdującego się na działce przyległej, nie decyduje o zabudowanym charakterze sprzedawanej nieruchomości.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie ma przeszkód by powyższe uwagi przenosić również na rozważania dotyczące ulokowania na danym gruncie instalacji ciągłych (a więc i wodociągowych). W tym kontekście na szczególną uwagę zasługuje wyrażony przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. w wyroku z dnia 9 sierpnia 2017 r. (III SA/Wa 2789/16, LEX nr 2339737), a podzielany przez Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie pogląd, wedle którego sam tylko fakt posadowienia na danym gruncie urządzeń przesyłowych, nie przesądza jeszcze o przeznaczeniu tego terenu jako terenu pod zabudowę. W wyroku tym, rozstrzygając czy sprzedaż nieruchomości gruntowej, na której posadowiono urządzenia służące do odprowadzania płynów, gazu, energii, energii elektrycznej czy też inne urządzenia podobne, stanowiące własność i część innego przedsiębiorstwa, korzysta ze zwolnienia przewidzianego w art. 43 ust. 1 pkt 9 ustawy O podatku od towarów i usług, w sytuacji gdy strona nie posiada jakichkolwiek praw do ów urządzeń (własności i innych praw rzeczowych), a ponadto wobec takich gruntów, nie ustanowiono miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ani też nie wydano decyzji o warunkach zabudowy – Sąd ten udzielił na tak postawione pytanie odpowiedzi twierdzącej. Po pierwsze zważył, że o przeznaczeniu danej nieruchomości rozstrzygać winien akt prawa miejscowego, a więc miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (jako źródło prawa miejscowego) bądź – w przypadku jego braku – decyzja o warunkach zabudowy (stanowiąca akt indywidualny prawa administracyjnego), nie zaś sam tylko fakt posadowienia na tej nieruchomości określonych konstrukcji czy też naniesień budowlanych. Po wtóre zwrócił uwagę, że sprzedaż nieruchomości, nieobjęta znajdujących się na niej urządzeń przesyłowych (choćby z uwagi na nieposiadanie przez owe urządzenia przymiotu części składowej gruntu), nie skutkuje dostawą takich urządzeń, co oznacza, że sprzedawana nieruchomość stanowić będzie grunt niezabudowany.

Mając to na uwadze, słuszność należy przyznać Sądowi Okręgowemu, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy przyjął, że doszło w niej do dostawy nieruchomości niezabudowanej, korzystającej ze zwolnienia przewidzianego w przepisie art. 43 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku O podatku od towarów i usług. Jeśli zatem niniejsza transakcja zwolniona była z podatku od towarów i usług, właściwie ocenił również Sąd I instancji ważność umowy sprzedaży, mającej za przedmiot rzeczoną nieruchomość, w zakresie obejmującym jako składnik ceny podatek VAT. Rację ma bowiem Sąd Okręgowy, że w tym zakresie umowa ta nie mogła zostać uznana za ważną (art. 58 § 3 k.c.), skoro w tej mierze była sprzeczna z przepisami ustawy o VAT, do której nawiązywała. To zaś oznacza, że uiszczona przez powoda na rzecz pozwanego kwota 79.526,64 zł, odpowiadająca sumie bezzasadnie pobranego podatku od towarów i usług według stawki 23%, stanowiła świadczenie nienależne (art. 410 § 2 k.c.), podlegające zwrotowi na rzecz powoda (art. 410 § 1 k.c.) (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2004 roku, V CK 293/03, LEX nr 125519).

Chybiona jest przy tym argumentacja strony apelującej, wedle której w sprawie zastosowanie winien znaleźć przepis art. 409 k.c., w myśli którego obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść

uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu. Uzasadniając swoje stanowisko w tej mierze skarżący ponownie powołał fakt wpłacenia pozyskanej od strony powodowej należności podatkowej do urzędu skarbowego, co miało – w jego ocenie – świadczyć o utracie wzbogacenia. Wyjaśnić jednak należy, że nie każde zużycie (nawet w dobrej wierze) bezpodstawnie uzyskanego świadczenia powoduje – w myśl powołanej normy prawnej – wygaśnięcie obowiązku zwrotu tegoż świadczenia. Jak podkreśla się bowiem w judykaturze, zachodzi ono wyłącznie wówczas, gdy zużycie korzyści nastąpiło w sposób bezproduktywny, konsumpcyjny, tj. gdy wzbogacony, w zamian tej korzyści, nie uzyskał ani korzyści zastępczej ani zaoszczędzenia wydatku, gdy wydatek miał miejsce tylko dlatego, że uprzednio uzyskał on korzyść, bez której nie poczyniłby tego wydatku. Jeżeli natomiast w zamian za zużytą korzyść wzbogacony uzyskał do swojego majątku jakąkolwiek inną korzyść majątkową (np. mienie czy zwolnienie z długu, który w ten sposób spłacił), nie można uznać, że nie jest już wzbogacony, bowiem w wyniku dokonania tego wydatku, w jego majątku pozostaje korzyść w postaci zwiększenia aktywów bądź zmniejszenia pasywów (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 kwietnia 2010 r., V CSK 320/09 i z dnia 20 czerwca 2012 r., I CNP 76/11).

Jeśli zatem w okolicznościach niniejszej sprawy – jak słusznie zauważył Sąd I instancji – strona pozwana, w miejsce uiszczonej urzędowi skarbowemu sumy, odpowiadającej kwocie podatku od towarów i usług, uzyskała korzyść w postaci należność z tytułu nadpłaty owego podatku, rozumianej jako kwota nadpłaconego lub nienależnie zapłaconego podatku (art. 72 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa), nie mógł wygasnąć obowiązek zwrotu przewidziany w art. 409 k.c. Nie ma przy tym racji apelujący twierdząc, że po jego stronie nie istnieje możliwość odzyskania tak wpłaconej kwoty. Z pola widzenia nie można bowiem tracić, że w oparciu o przepis art. 75 § 1 i 2 Ordynacji podatkowej, skarżący, będący podatnikiem, może złożyć wniosek o stwierdzenie nadpłaty podatku, korygując przy tym fakturę wystawioną w związku ze sprzedażą stronie powodowej nieruchomości położonej w B. przy ul. (...). Uprawnienie do złożenia takiego wniosku – stosownie do treści art. 79 § 2 Ordynacji podatkowej – wygasa bowiem dopiero po upływie terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego, a zatem z upływem 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności podatku (art. 70 § 1 Ordynacji podatkowej). Zważywszy zatem, że tak określony termin skarżącemu jeszcze nie upłynął, nie może on zostać uznany za niewzbogaconego. Wbrew odmiennym wywodom apelacji, przy dochowaniu właściwej procedury podatkowej po stronie skarżącego istnieje więc realna możliwość odzyskania kwoty, odpowiadającej nienależnie uiszczonemu podatkowi od towarów i usług.

Mając to wszystko na uwadze, działając na podstawie art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego.

O kosztach postępowania odwoławczego orzekł zaś w zgodzie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.).

D. M. N. J. M.